

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

Оксана Шербанюк,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувачка кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Оригінальне наукове видання «Право у сучасному політичному житті України»¹

Незабаром юридична література має поповнитися колективною науковою працею, яка безперечно зацікавить своєю оригінальністю широке коло юристів, політологів, філософів права і наукової громадськості. Сьогодні цінуються у науці нові ідеї, нові погляди, які допомагають глибше усвідомлювати складні суспільні відносини права і політики. У монографії творчого колективу провідних вчених-юристів та політологів обґрунтовується нова концепція впливу права на політику. Актуальність і новизна проглядається спочатку у самих назвах кожної проблеми розуміння права в реаліях політичного життя країни. Цінність цього творчого міждисциплінарного дослідження, яке плавно переходить від теорії до питань реального світу створює і підтримує основну авторську ідею – висловити власну позицію кожного на процеси, які вперше

побачили наукові погляди на право в новому ракурсі, його існування в політичних відносинах держави та суспільства. Одразу зазначимо, що передмова цього видання дає уявлення про творчу, самостійно вибудовану концептуальну структуру реального світу існування права і політики.

Колектив авторів розглядає актуальну і здається неосяжну тему міждисциплінарного дослідження, яке плавно переходить від теорії до питань реального осмислення з практичних позицій взаємозв'язків права і політики. Для суспільства, юриспруденція, як наука гуманітарної сфери дослідження, ще з давніх часів ставила потребу, як вважають автори, по-новому підійти до сприйняття теоретичних ідей права і політики, але зараз йдеться про сучасне осмислення права у політиці, які взаємодіють у механізмі досягнення

¹ Анонс виходу колективної наукової праці: Право у сучасному політичному житті України. Наукове видання. К. Логос. 2020. 390 с.

добробуту та гарантій самоврядності суспільного життя. У нинішній період все більше важливим відчувається для кожної допитливої людини з різних суспільних груп можливість отримати відповіді на досить складні і малодосліджені питання у юридичній та політичній сферах знань, виходячи із мети та існування багатьох актуальних для розв'язання суперечливих питань не тільки права, але часто і політики.

Завдання здійснити важливий крок до якого наважився колектив авторів (а це провідні вчені юристи та політологи) означає, що предмет наукового аналізу є спільною метою - пізнання реального світу суспільних відносин, але досить віддалених від людини, Адже право є продуктом діяльності публічної влади, що створює бажані умови втілення народовладдя на зразок, зокрема, у Європейських державах. Це, в першу чергу, для української правової науки означає вивчення за критеріями країн Європи понятійно-концептуальні підходи та умови функціонування права в реальних сегментах політичного життя в Україні.

Адже, коли, наприклад, на сучасному етапі змін у державній політиці, а це природно позначається і на правовій системі, йдеться про формування нової політичної «доктрини державних дій» виникає необхідність виявити і дослідити формування політичної ідеології держави як феноменології політичних концепцій та ідей у функціонуванні права. Особливо важливим у цьому питанні є з'ясування політичних режимів, які складаються у сфері наповнення новими правовими регуляторами законодавчої системи України. Адже нічого дивного не відбувається, коли право змінюється під впливом реальних подій в суспільстві і державі, а не політики партій, від яких скоріше залежить влада, і тому ми можемо спостерігати як невиконання застарілих законів є наслідком бюрократичної інерції посадових осіб держави навіть в умовах оновлення

владних кабінетів Президента України та складу парламенту та Уряду. У державі без правильно сформованої політики, не маємо забувати, що держава воює з агресором, уподобання «попередніх поколінь» посадових осіб держави не мають важелів, і тому потрібна політика реальних змін в суспільстві. Інерція у проведенні реформ пояснюється тим, що їх гальмували і саме для цього, в першу чергу, важливо розкрити теорію залучення права у політичні процеси.

Розкриваючи зміст заявленої теми автори у першій частині монографії досить оригінально висвітлюють функцію і роль права у внутрішніх відносинах суспільства і держави, тому вони спрямували свої ідеї та висновки на те, як право обмежує, змінює і «руйнує» межі політики, яка в сучасний період часто виходить скоріше з позиції доцільності, а це прямий шлях до ігнорування правових дозволів і обмежень, коли йдеться про досягнення балансу державних (політичних) і суспільних інтересів. Ця нелегка творчо пошукова авторська концепція монографії вимагала не тільки спільну узгодженість в авторських підходах, але й поєднання ціннісних критеріїв в політиці і праві. Методологія права допомогла поглибленню знань у кожній сфері (галузі) правового регулювання, якщо сподіватися на науково-практичне очікування висновків, як вагомий результат спільних теоретичних пошуків у такому складному дослідженні за визначеною проблематикою.

Змістовне дослідження теми «Право у сучасному політичному житті України» відображає не тільки їх взаємодію у реаліях життя двох найважливіших процесів в суспільному і державному сферах життя. Визнання того, що політика обумовлює необхідність правового регулювання на введення нових регуляторів для правозастосування не викликає особливих заперечень. У монографічних збірниках та наукових працях

вітчизняних та зарубіжних вчених були відображені численні багатоаспектні питання в основному політичного впливу політики на право, оскільки правотворчість має динамічно відповідати на політичні доктрини, напрямки стратегічного і сучасного тактичного розвитку суспільних відносин і, в першу чергу, це стосується стану життєзабезпечення народу, втілення принципів і цінностей конституційного правопорядку, охорони прав і свобод людини і громадянина. Політика є головним чинником впливу на зовнішнє та внутрішнє життя у державі та суспільстві і особливо це позначається на міжнародно-правових відносинах, які стосуються конституційного закріплення порядку ратифікації договорів та інших актів. Особливу роль відіграє внесене до Конституції України доповнення щодо обраного Україною напрямку інтеграції із Європейським Союзом та НАТО. Проте право не втрачає своєї ролі, регулятора суспільних відносин, коли політика повинна звертатися до права, в першу чергу, до Конституції України, з якою зобов'язані рахуватися і зважувати свої наміри та дії всі суб'єкти політичного процесу. Політична доцільність ніяким чином не може у такому разі займати верховенство над суверенною владою, яка, насамперед, уособлюється із владою Українського народу.

Вчені, які почали звертатися до питань застосування права у політичному житті держави, привернули до себе увагу саме оцінюючи актуальність проблем у контексті, залучення права, як інструменту досягнення політичних цілей. Вони з'ясовували сутність впливу політики на право, але механізм цього процесу не було піддано юридичному аналізу, оскільки предмет дослідження розглядався в іншій площині. Необхідність звернення до змісту та форм існування права в політичному житті визначається не стільки смисловим навантаженням в межах науково-теоретичного лексикону

юристів, скільки здатністю права формувати політику в напрямку державної цілісності та історичної життєздатності національних інтересів. Тому у другій частині монографії вчені зосередили увагу на теорії політичного життя держави. Але в тому, щоб формулювати теорії, вносити концептуальні ідеї у перспективу досягнення правової держави, в якій має бути головною політика ціннісного підходу до всіх категорій права, натомість, слід послатися на проголошення людини найвищою державною цінністю, в тому дотримання і захист людини і громадянина повністю покладається на державу. Тобто у політики є така важлива особливість як конституційний масштаб не тільки владних правовідносин, але й базова соціальна ідея, яка покладена у конкретному суспільному уявленні про те, які завдання і мета державної діяльності повинні бути домінуючими для існування і розвитку українського суспільства.

Найкращим підтвердженням нових процесів у політиці є вихід народу на перші позиції формування політики «суспільних інтересів». Громадяни довели, що вибори 2019 проти тих, хто вчора не розумів і погодився на вкрай низький вимір відповідальності не можуть стояти у «керма влади». Народ переконався, що його право є політично залежним і вся політика є фактично правовою, коли йдеться про волю народу, його цілісність і одностайність. Але не слід легковажно сприймати цю характеристику суспільного інтересу – мати народну владу, яка рідко стає економічно спрямованою реальністю для добробуту самого народу. Адже політична воля і обіцянки сприймається суспільством, яке ніколи не приймає змін легковажно.

Таким чином орієнтація авторського колективу, яку зазначив автор у своїй передмові, на домінанту права продиктована такою важливою обставиною, коли автори виходять із наданої можливості самос-

тійного мислення вчених юристів та політологів, які виявили сміливість викласти власні, оригінальні за ідеями погляди на сучасний стан та перспективи розвитку раніше не виявлених і поглиблено не досліджених науковцями ціннісної орієнтації і критичних оцінок існуючих правових проблем в обсязі теми «Право у сучасному політичному житті України».

Кожен автор розробив обрану тему на основі власної науково-правової позиції та методології загальнофілософських і правових підходів до виявлення ключових елементів політико-правового значення, оскільки залишається поза межами викладення та посилання на матеріали дослідження інших авторів в монографіях періоду 2007-2019 років. Безперечно наукові праці Л. І. Петражицького «Теорія і політика права»; А. А. Орлова «Право і

політика: актуальні тенденції політичної боротьби у зарубіжних країнах» та інші сприймаються, як наукова цінність вже досягнутих висновків щодо теми, але ця основа генерує нові підходи у теорії питання, доктрини, вчення у розкритті повного її змісту, постановки оригінальних суджень авторського походження, які мають привернути увагу майбутніх читачів цього видання.

Наукове видання «Право у сучасному політичному житті України» слід завчасно анонсувати, оскільки воно зацікавить багатьох, хоча і розраховане на тих вчених, аспірантів і студентів, державних діячів, хто бажає оновити свої уявлення та знання у найскладнішій сфері життя суспільства, коли право є критично важливим для політики, яка повинна мати свої шляхи досягнення суспільно вагомих результатів.